

הנדון:

לנין לא חלם על זה. גם לא סטאלין

הכביש לנין

יתכן שהציונות מלמדת את אותו הלקח. היא באה לשנות לחלוטין את אופי העם היהודי, להפוך פיראמדות חברתיות, ליצור עם של פועלים ועובדי אדמה.
 מה נשאר מכל זה? הירידה מהארץ, שקיעת ארץ ישראל העובדת, נטישת העבודה הגופנית, ובמיוחד עבודת האדמה, משבר הקיבוצים והמור שבבים, החזרה לבורסה ולבנקאות — האם אין כאן דה-ציוניזציה, הרומה מאוד לדה-קומוניזציה באי-רצון הסובייטים?

ה דימויון הזה בין הקומוניזם והציונות אינו כליכך מיקרי כפי שהוא נראה.
 התיאוריה הציונית המדינית נולדה אמנם במרכז אירופה, אך החינוך החברתי הציוני נולד ברוסיה. אבות המהפכה הקומוניסטית ואבות המהפכה הציונית היו בני אותו העולם הרחובי והמעשי. רק המיקרה קבע אם פלוני הצטרף למחתרת הקומוניסטית או לאירגון ציוני.
טרוצקי וזינבוביב יכלו להיות ציונים. וויצמן וברוכוב יכלו להיות קומוניסטים.

יצירת הפאר של החינוך הציוני — הקיבוץ — יונקת מאור תם מאוויים חברתיים ואנושיים כמו הקומוניזם. הקיבוץ התפתח ככיוון שונה — דמוקרטי, וולונטרי — בגלל הנסיבות בארץ, ואולי גם בגלל אופי המייסדים.
אך יש קווים דומים למשבר התנועה הקיבוצית ולמשבר החברה הסובייטית. זהו משבר הדור השלישי של המהפכה — הדור הקריטי בכל מדינה חברתית.

אם לא חל שינוי דרמטי באופי האדם ובאופי העמים, כוודאי שלא חל שינוי במציאות הגיאופוליטית.
 בסוף הרבע הראשון של המאה כתב גרמני בשם אוסוולד שפנגלר ספר שעשה רושם עצום על בני-דורו. שמו היה שקי-עח המעורב.
 התיאוריה שלו היתה ש"תרבויות" חיות ומתות כמו בני-אדם. אחרי תקופה של געורים ובגרות באים הזיקנה, השקיעה והמוות. זהו מחזור קבוע של כאלף שנה.
 תרבות המערב שוקעת. בשלב האחרון משתלט בה עם אחד, המקיים אימפריה עולמית (כמו האימפריה הרומאית, בסוף הדת תרבות העתיקה; או האימפריה המוסלמית, בסוף התרבות הדת מיורחת-יכונית).
שפנגלר ניבא כי הגרמנים יקימו את האימפריה העולמית המערבית, ואחרי-כך תירש אותה תרבות חדשה — הרוסית.
 היטלר ניסה להגשים אימפריה עולמית ונכשל. האמי ריקאים הם שהקימו את האימפריה העולמית המערבית. רוסיה נראתה כענק המתעורר, ששום דבר לא יעמוד בפניו.
והנה — לא דובים רוסים ולא יער. וגם לא אמריקה.

נראה כאילו אנתנו נמצאים בדרך לאיחוד מחדש של גרמניה, ולהשתלטות גרמניה על המעצמה האירופית המאוחדת — בלי כוח צבאי ובלי מילחמות.
והגוש הקומוניסטי כולו נושא עתה את עינו אל גרמניה, כמעצמה הכלכלית שתעזור לו לצאת מן הברון.

ברור שהקומוניזם לא ייעלם כדלילה, וכרור שמעצמה ענקית כמו ברית-המועצות לא תיעלם.
אבל יעברו עליהם שינויים אדירים. שינויים אלה יטביעו את חותמם על 10 השנים שנתרתו למאה ה-20.
 השינויים יכולים ללבוש צורה של התפוכות דרמטיות. הם יכולים גם להיעשות באופן הדרגתי, בהנהגתם הנבונה של אנשים כמו מיכאיל גורבאצ'וב. בסופם תהיה מדינה סובייטית אחת, אולי גם קומוניזם מסוג שונה לגמרי.
 אם יהיה המערב חכם, הוא יעזור להם בכל כוחו. וגם אנתנו. כך או כך — בסוף המאה יהיה העולם שונה מאוד מכפי שהיה כמתצית.
לנין לא חלם עליכך.

רחית. הוא הצליח שם יותר מאשר בברית-המועצות, אך גם שם נכשל. הנה בורחים ממנה אורחיה בהמוניהם. אם תיפול החור מה, תתרוקן גרמניה המיוזרחת מתושביה.
 המארכסיזם נכשל בתחום שהיה כל-כולו שלו: התחום הכלכלי. מארכס היה בראש-ראשונה כלכלן. הוא טען שהכלכלה היא שורש הבעיות, ושבה טמון גם פיתרון הבעיות. הוא המציא שיטה מרעית לאירוק הכלכלה המורדנית.
שיטה זו נחלה כישלון חרוץ. גם השליטים הקרי-מוניסטיים הארוקים ביותר בורחים ממנה.
 אך ביסוד הכישלון הזה אינה מונחת בעייה כלכלית, אלא בעייה אנושית. הקומוניזם לא הצליח לשנות את טבע האדם, את תשוקתו לרכוש פרטי, את חמדנותו, את נטייתו לפעול ולהתאמץ לטובת האינטרס האישי שלו.
 לכן מנצח הקאפיטליזם. לא הקאפיטליזם ה"טהור", שאינו

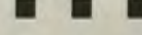

קיים עוד בשום מקום, אלא קאפיטליזם מסויג, שקיבל על עצמו חישובים רבים שאפשר לכוונתם סוציאליסטיים, ויסות כלכלי וחברתי-רווחה.
הקומוניזם נכשל. בכל מקום.

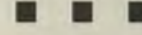
כאשר התמוטט הרייך השלישי, הוא לא השאיר אחריו דבר. אחרי 12 שנים של שילטון נאצי טוטאלי, שהשתמש בכל אמצעי התעמולה המודרנית, לא נותר ממנו שריד וזכר. כאילו לא היה קיים כלל.
נראה שמהפכות אינו משנות לאורך-זמן את טבע האדם, וגם לא את טבע העמים.
 בעיקבות הגלאסנוסט' נחשפות מחדש תכונות העם הרוסי ושאר העמים הסובייטיים — והנה מסתבר כי כמעט ולא חל בהם שינוי. 70 שנים של שילטון קומוניסטי טוטאלי, שבהן גדל כבר דור שלישי, לא הצליחו לנתק את העמים מתכונותיהם האופייניות, שהן פרי ההיסטוריה והתרבות שלהם.
 אילו היה המייסטר הקומוניסטי כולו מתמוטט ונעלם, יתכן מאוד שהעם הרוסי היה ממשיך בהיסטוריה שלו בדיוק באותה הנקודה, ב-1917, שבה החל הפרק הקומוניסטי.
אין ספק שבני-אדם משתנים, וגם עמים משי-תנים. אבל זהו שינוי איטי, שאינו כפוף להתלטות אידיאולוגיות ולרצונות של מהפכות.

אני בן המאה ה-20. נולדתי קרוב לגמר הרבע הראשון שלה, והנה אנתנו באמצע הרבע האחרון.
 כמשך כל תקופת חיי נאלצתי, יחד עם כל בני דורי, להתמודד עם המציאות של ברית-המועצות ועם האידיאה של הקומוניזם.
מעולם לא הייתי קומוניסט. מעולם אף לא התקרבתני לרעיון הזה. אולם יחסי לקומוניזם ולברית-המועצות עבר הרבה טלטולים.
 בנועריי היתה לי אהדה לקומוניסטים, שלחמו כנאצים בגרמניה. אחר-כך התקוממתי נגד הטיהורים של סטאלין, שרצח את כל עמיתיו. אבל ליכתי היה עם חיילי הבריגאדה הבינל-אומית במלחמת-האזרחים הספרדית, כשגם סטאלין תמך בה. הודעוועתי כאשר חתם סטאלין על ברית-הנבילה שלו עם היטלר. אך ליכתי היה עם הצבא האדום ההירואי, כאשר בלם את הגייסות הנאציים ורדף אחריהם עד לחורבות ברלין.
 הופתעתי כאשר הכריז אנדריי גרומיקו על תמיכתו בחלוקת הארץ וכזכות היהודים למדינה. במלחמת-העצמאות היו כל כלי-הנשק שלי מתוצרת הגוש הקומוניסטי. אחרי המיל-חמה נחרתי מן האנטי-שמיות המטרופת של סטאלין, על-ית-התרופאים-היהודיים ופרשות "המרגלים הציוניים".
וכן הלאה, עד מיכאיל גורבאצ'וב, הפרסטרובי-קה והגלאסנוסט', רעשיה-האדמה העובר על ברית-המועצות ושקיעת הקומוניזם באיריאה.
 הנה כמה מחשבות, העולות על דעתי למאה השינוי הכי ביר הזה בנוף המדיני והרעיוני של האנושות.

הקומוניזם היה פרי האופטימיות. ביסודו עומדת האמונה שניתן לשנות את טבע האדם מיסודו, באמצעות סדרים חברתיים וכלכליים.
מבחינה זו היה הקומוניזם תוצר אופייני של המאה שעברה, מאה שהאמינה בהתקדמות הבל-תי-נמנעת של ישר האנושות, בניצחון הרציונליזם הי-אנושי על יצרים ודחפים, באפשרות לשנות את הכל לטובה — את אופי האדם ואת אופי החברה.
 הרבע הראשון של המאה הנוכחית עמד בסיומן האמונה הזאת. אחרי מלחמת-העולם הראשונה, ששברה סיררי-עולם, הציפו את האנושות געגועים עמוקים לעולם יותר טוב, לחבי-רה יותר טובה.
הקומוניזם רכב על הגל הזה. רבים וטובים ברי-חביה-עולם אכן ראו בו את הגשמת המאוויים האלה.

הרבע השני של המאה הרס את כל התיקוות האלה. הוא ראה את עליית הפאשיזם, את השתלטות המיליצת הנאצית על אומה תרבותית גדולה ומפוארת, את רצח המיליונים בידי היטלר וסטאלין. כל זה בשם אידיאולוגיות שהבטיחו את פית-רון כל הבעיות ושחבעו נאמנות בלתי-מוגבלת.
 המחצית השנייה של המאה רואה את הריאקציה של האי-נושות על המחצית הראשונה, על תיקוניה וזוועותיה. שורת-בה אווירה ספקנית, אי-אמון במנהיגים גדולים ובאידיאולוגיות מושלמות.
שקיעת הקומוניזם היא חלק מהמציאות הזאת, ואולי הביטוי המובהק ביותר שלה.

אומרים שקארל מארכס לא טעה, אלא שחסידיו סילפו את תורתו.
 מארכס היה גרמני, והוא יצר תיאוריה המפכנית גרמנית לשם הגשמתה בגרמניה (או בארץ מערבית מפותחת אחרת). הוא לא חלם על ניצחון תורתו ברוסיה דווקא. להיפך, הוא קבע בפירושי כי רוסיה אינה מתאימה. רוסיה היתה נחשלת. כמעט ולא היתה בה תעשייה. כמעט ולא היה בה פרולטריון. היה בה רק ים של מו"יקים.
 לנין, הרפתקן מהפכני, הפקיע את התורה של מארכס והיי-סב אותה לצרכיו. אם העסק לא הצליח, הרי — לפי טענה זו — לא כמארכס האשם.
איננו מקבלי אותה.
 מזה קרוב ל-45 שנה שולט הקומוניזם גם בגרמניה המיד-

מאת אורי אבנרי